

GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC TRUYỀN THỐNG - NỀN TẢNG HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN NHÂN CÁCH CHO SINH VIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

TRADITIONAL MORAL VALUES - THE FOUNDATION FOR SHAPING AND DEVELOPING THE CHARACTER OF VIETNAMESE STUDENTS TODAY

NGUYỄN THỊ HẰNG^(*)

THÔNG TIN	TÓM TẮT
<p>Ngày nhận bài: 28-8-2025 Ngày biên tập xong: 21-11-2025 Ngày duyệt đăng: 30-11-2025 Mã số: TCKH54-19-2025 ISSN: 2525 – 2429</p> <p>Từ khóa: giá trị; đạo đức truyền thống; phát triển; nhân cách; sinh viên Việt Nam.</p> <p>Key words: values; traditional ethics; development; personality; Vietnamese students.</p>	<p><i>Giá trị đạo đức truyền thống - kết tinh từ lịch sử, văn hóa và bản sắc dân tộc Việt Nam - bao gồm những phẩm chất cốt lõi như lòng yêu nước, đoàn kết, hiếu thảo, nhân ái, cần cù, trung thực và tinh thần cộng đồng. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế và chuyển đổi số, các giá trị này không chỉ định hướng hành vi và thái độ của sinh viên mà còn tạo nền tảng về bản lĩnh, trí tuệ và trách nhiệm xã hội. Bài viết phân tích vai trò của giá trị đạo đức truyền thống trong quá trình hình thành và phát triển nhân cách sinh viên; đồng thời đánh giá thực trạng đạo đức sinh viên hiện nay với những biểu hiện tích cực và hạn chế. Trên cơ sở đó, đề xuất các giải pháp mang tính hệ thống nhằm phát huy giá trị đạo đức truyền thống, gắn kết giữa lý luận và thực tiễn, giữa nhà trường - gia đình - xã hội, đồng thời tận dụng lợi thế công nghệ số để tạo môi trường giáo dục đạo đức bền vững. Mục tiêu là góp phần xây dựng thế hệ sinh viên Việt Nam toàn diện về trí tuệ, nhân cách và năng lực hội nhập, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.</i></p> <p>ABSTRACT: Traditional ethical values - crystallized from the history, culture and national identity of Vietnam - include core qualities such as patriotism, solidarity, filial piety, kindness, diligence, honesty and community spirit. In the context of international integration and digital transformation, these values not only guide students' behavior and attitudes but also create a foundation for courage, intelligence and social responsibility. The article analyzes the role of traditional ethical values in the process of forming and developing students' personalities; at the same time, it assesses the current state of student ethics with positive and negative manifestations. On that basis, it proposes systematic solutions to promote traditional ethical values, linking theory and practice, school - family - society, and taking advantage of digital technology to create a</p>

^(*) TS. Học viện Hàng Không Việt Nam, hangntcb@vaa.edu.vn

sustainable ethical education environment. The goal is to contribute to building a generation of Vietnamese students who are comprehensive in intelligence, personality and integration capacity, meeting the requirements of national development in the new period.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong dòng chảy lịch sử hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước, dân tộc Việt Nam đã hun đúc nên một hệ giá trị đạo đức truyền thống như lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, nhân ái, cần cù, tiết kiệm, trung thực... Những giá trị ấy không chỉ tạo nên sức mạnh nội sinh của dân tộc mà còn là nền tảng hình thành và phát triển nhân cách con người Việt Nam qua nhiều thế hệ. Với quá trình toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế, người Việt Nam đang đứng trước nhiều cơ hội lớn, song cũng đối diện với không ít thách thức về mặt văn hóa, đạo đức và lối sống. Việc gìn giữ và phát huy giá trị đạo đức truyền thống không chỉ mang ý nghĩa bảo tồn di sản tinh thần, mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng nhân cách con người hiện đại - những công dân vừa có tri thức, sáng tạo, vừa sống có trách nhiệm, nhân văn và gắn bó với cội nguồn dân tộc. Bài viết làm rõ vai trò của các giá trị đạo đức truyền thống trong việc hình thành nhân cách sinh viên Việt Nam hiện nay, từ đó đề xuất những giải pháp cụ thể để bảo tồn và phát huy những giá trị quý báu ấy trong thời đại mới.

2. NỘI DUNG

2.1. Mối quan hệ giữa đạo đức và nhân cách

Việt Nam là một quốc gia có nền văn hóa lâu đời, được hun đúc qua hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước. Trong tiến trình lịch sử ấy, đạo đức truyền thống dân tộc đã trở thành một trong những giá trị cốt lõi, góp phần tạo nên bản sắc văn hóa Việt Nam. Đây không chỉ là nền tảng tinh thần của xã hội mà còn giữ vai trò định

hướng quan trọng trong việc hình thành và phát triển nhân cách con người Việt Nam ở mọi thời kỳ, đặc biệt trong bối cảnh hiện đại. Đạo đức truyền thống là toàn bộ những quan điểm, nguyên tắc, chuẩn mực mà con người trong một nước, một dân tộc thuộc các thời đại, các giai đoạn lịch sử khác nhau đều căn cứ vào để phân biệt phải - trái, đúng - sai, tốt - xấu nhằm điều chỉnh và đánh giá cách ứng xử con người với nhau, con người với tự nhiên và con người với động vật [2, tr.103]. Nhân cách như là một chỉnh thể cá nhân có tính lịch sử cụ thể tham gia vào hoạt động thực tiễn, đóng vai trò chủ thể nhận thức và cải tạo thế giới, chủ thể của quyền hạn và nghĩa vụ, của những chuẩn mực đạo đức, thẩm mỹ và mọi chuẩn mực xã hội khác [6, tr.38]. Có thể khẳng định đạo đức và nhân cách có mối quan hệ mật thiết, gắn bó hữu cơ trong quá trình hình thành và phát triển con người. Đạo đức truyền thống chính là nền tảng định hướng cho sự phát triển nhân cách. Những chuẩn mực như lòng yêu nước, tinh nghĩa thầy trò, hiếu kính cha mẹ, trung thực, thủy chung, cần cù, tiết kiệm... đã trở thành kim chỉ nam cho lối sống và hành xử của sinh viên Việt Nam qua nhiều thế hệ. Việc tiếp thu và thực hành các giá trị này giúp nhân cách cá nhân được bồi dưỡng và phát triển theo hướng tích cực. Ngược lại, nhân cách chính là nơi hiện thực hóa sinh động những giá trị đạo đức truyền thống; một sinh viên có nhân cách tốt sẽ sống tử tế, có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội, từ đó góp phần duy trì và lan tỏa các giá trị đạo đức trong xã hội. Trong bối

cảnh toàn cầu hóa với nhiều biến động và giao thoa văn hóa, mối quan hệ giữa đạo đức và nhân cách càng trở nên cấp thiết. Giữ gìn và phát huy các giá trị đạo đức truyền thống không chỉ là bảo vệ bản sắc dân tộc, mà còn là con đường vững chắc để xây dựng nhân cách sinh viên Việt Nam hiện đại - những con người vừa hội nhập sâu rộng với thế giới, vừa kiên định các giá trị nền tảng của dân tộc.

2.2. Vai trò, giá trị của đạo đức truyền thống đối với việc hình thành nhân cách sinh viên

Một là, đạo đức truyền thống định hướng hành vi của sinh viên. Đạo đức truyền thống Việt Nam là “kim chỉ nam” giúp hình thành nhận thức đúng đắn về chuẩn mực ứng xử, từ đó điều chỉnh hành vi phù hợp đạo lý và pháp luật. Các giá trị như yêu nước, đoàn kết, hiếu thảo, trung thực, nghĩa tình... không chỉ nuôi dưỡng phẩm chất cá nhân mà còn tạo nền tảng cho xã hội ổn định, bền vững. Lòng hiếu thảo được khắc sâu qua câu tục ngữ “Công cha như núi Thái Sơn...” hay quan niệm Nho giáo “hiếu vi tiên”; tính trung thực xây dựng niềm tin và sự minh bạch trong đời sống. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Người cách mạng phải có đạo đức cách mạng, không có đạo đức thì tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân” [2, tr.546-547]. Cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cũng nhấn mạnh: Văn hóa là hồn cốt của Dân tộc, văn hóa còn thì Dân tộc còn, khẳng định vai trò cốt lõi của đạo đức trong định hướng nhân cách [7, tr.1].

Hai là, đạo đức truyền thống bồi dưỡng phẩm chất nhân cách. Những phẩm chất như kiên cường, vị tha, cần cù, tiết kiệm là sức mạnh nội sinh giúp con người vượt qua thử thách. Hồ Chí Minh từng nói: “Một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền” [3, tr.263], nhấn mạnh vai trò nêu gương trong lan tỏa giá trị tốt đẹp. Kiên cường thể hiện ý chí bất khuất; vị tha đề cao lợi ích cộng đồng; cần cù, tiết kiệm giúp tạo nguồn lực phát triển bền vững.

Ba là, đạo đức truyền thống gắn kết cá nhân với cộng đồng. Tinh thần “lá lành đùm lá rách”, “một con ngựa đau, cả tàu bỏ cỏ” đã trở thành chất keo cổ kết cộng đồng. Trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh căn dặn: “Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu... cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí... như giữ gìn con người của mắt mình” [3, tr.621-622]. Văn kiện Đại hội XIII cũng nhấn mạnh nhiệm vụ: “Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, nhân cách, lối sống đẹp...” [1, tr.202], khẳng định vai trò của đạo đức trong củng cố sức mạnh cộng đồng.

Bốn là, đạo đức truyền thống bảo vệ bản sắc văn hóa trong hội nhập. Trong toàn cầu hóa, đạo đức truyền thống là “hàng rào tinh thần” giúp con người chọn lọc tinh hoa văn hóa ngoại lai, tránh lối sống thực dụng và chủ nghĩa cá nhân. Các giá trị như trung hiếu, nghĩa tình, thủy chung, khiêm nhường là “hòn cốt dân tộc”, góp phần làm giàu thêm bản sắc văn hóa. Văn kiện Đại hội XIII chỉ rõ: “Phát triển con người Việt Nam toàn diện; coi trọng giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống và truyền thống văn hóa cho thế hệ trẻ” [1, tr.161-162]. Đây là định hướng chiến lược để bảo vệ bản sắc và tăng sức đề kháng văn hóa trong hội nhập.

Khái quát lại, đạo đức truyền thống vừa là nền tảng định hướng hành vi, vừa bồi dưỡng phẩm chất, gắn kết cá nhân với cộng đồng và bảo vệ bản sắc văn hóa. Việc phát huy giá trị này trong sinh viên chính là giải pháp bền vững để hình thành nhân cách vững vàng, bản lĩnh, hội nhập mà không hòa tan.

2.3. Thực trạng giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng nhân cách cho sinh viên Việt Nam hiện nay

2.3.1. Một số điểm tích cực

Thứ nhất, tăng cường tinh thần yêu nước và trách nhiệm xã hội. Tinh thần yêu nước và trách nhiệm xã hội là giá trị đạo đức truyền thống cốt lõi của dân tộc Việt Nam, giữ vai trò nền tảng trong hình thành và phát triển nhân

cách mỗi cá nhân. Trong bối cảnh hội nhập sâu rộng, việc bồi đắp những giá trị này ở sinh viên vừa mang tính cấp thiết, vừa là chiến lược dài hạn xây dựng con người Việt Nam toàn diện. Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh đã phát huy vai trò dẫn dắt thông qua nhiều phong trào thiết thực. Tiêu biểu, Tháng Thanh niên 2025 tại Thành phố Hồ Chí Minh với chủ đề “*Tuổi trẻ Thành phố Hồ Chí Minh tự hào, vững tin theo Đảng*” là cao điểm hành động hướng tới kỷ niệm 50 năm Ngày Giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước (30-4-1975 – 30-4-2025). Các cấp bộ Đoàn triển khai 11 chỉ tiêu và 8 công trình thanh niên cấp Thành, kết tinh giữa tinh thần yêu nước, lý tưởng cách mạng và trách nhiệm xã hội.

Cùng với đó, Ban Thường vụ Thành Đoàn phối hợp Báo *Tuổi Trẻ* phát động chương trình “Việt Nam Xanh” kêu gọi hành động vì môi trường bền vững, bảo vệ tài nguyên và ứng phó biến đổi khí hậu. Chương trình “Trí thức khoa học trẻ tình nguyện Thành phố Hồ Chí Minh” lần thứ 16 cũng ra quân, huy động lực lượng chuyên môn tham gia nâng cao năng lực số cho cộng đồng, hỗ trợ chuyển đổi số ở cơ sở, và đồng hành cùng chương trình “Bình dân học vụ số” do Trung ương Đoàn triển khai. Tổng giá trị các công trình, phần việc thanh niên ước đạt hơn 20 tỷ đồng, thể hiện rõ tinh thần xung kích, ý thức cống hiến và bản lĩnh chính trị của tuổi trẻ Thành phố Hồ Chí Minh. Những hoạt động này không chỉ dừng ở phong trào, mà còn là hành động cụ thể hiện thực hóa lý tưởng yêu nước và trách nhiệm xã hội, góp phần xây dựng thể hệ sinh viên có bản lĩnh, trách nhiệm và chiều sâu văn hóa trong thời đại mới.

Thứ hai, bồi đắp giá trị gia đình và bổn phận “đền ơn đáp nghĩa trong sinh viên. Gia đình và tinh thần “đền ơn đáp nghĩa” là cốt trụ đạo đức truyền thống sâu sắc của văn hóa Việt Nam, giữ vai trò quan trọng trong việc hình thành nhân cách và nuôi dưỡng ý thức trách nhiệm xã hội của sinh viên. Nhiều khảo sát cho

thấy, gia đình vẫn là “thiết chế xã hội đầu tiên” tác động mạnh mẽ đến sinh viên. Các hoạt động tri ân như “Uống nước nhớ nguồn”, “Bông hồng cài áo” dịp Vu Lan, hay lễ “Thắp nến tri ân các anh hùng liệt sĩ” vào 27-7 và 22-12 luôn thu hút đông đảo sinh viên tham gia, vừa gìn giữ truyền thống, vừa giáo dục lòng biết ơn và tình cảm gia đình.

Tại Thành phố Hồ Chí Minh, Thành Đoàn phối hợp các trường đại học tổ chức thăm Mẹ Việt Nam Anh hùng, động viên cựu chiến binh, trao học bổng cho con em gia đình chính sách... thu hút hàng ngàn sinh viên mỗi năm. Ở Hà Nội, Hội Sinh viên Việt Nam Thủ đô duy trì các chiến dịch “Mùa hè xanh”, “Tiếp sức mùa thi” kết hợp hỗ trợ gia đình khó khăn vùng sâu, vùng xa, thể hiện rõ cam kết của sinh viên với cộng đồng. Những hoạt động này không chỉ mang ý nghĩa xã hội, mà còn là phương thức giáo dục đạo đức hiệu quả, bồi đắp tình cảm gia đình, lòng biết ơn và tinh thần trách nhiệm - những phẩm chất cốt lõi của sinh viên Việt Nam hiện đại. Khi các giá trị truyền thống được khơi dậy và lan tỏa, sinh viên không chỉ sống nhân văn, hành động tích cực, mà còn sẵn sàng đóng góp cho sự phát triển của xã hội.

Thứ ba, kết nối truyền thống qua công nghệ và truyền thông hiện đại. Trong kỷ nguyên số, công nghệ và truyền thông hiện đại không chỉ thay đổi cách tiếp cận thông tin mà còn trở thành công cụ hiệu quả để bảo tồn, lan tỏa, tái hiện các giá trị đạo đức truyền thống trong đời sống sinh viên. Đây không chỉ là xu hướng, mà là giải pháp thiết thực gắn kết thế hệ trẻ với di sản văn hóa và các giá trị cốt lõi về nhân cách. Nhiều trường đại học, tổ chức Đoàn - Hội đã sáng tạo các hình thức truyền thông số như: Phim tư liệu ngắn về anh hùng liệt sĩ trên TikTok, podcast chia sẻ về lòng hiếu thảo, ứng dụng thực tế ảo (VR) tái hiện di tích lịch sử, các cuộc thi tìm hiểu lịch sử trực tuyến. Chương trình “Tự hào sử Việt” của Thành Đoàn Thành phố Hồ Chí Minh thu hút hàng

chục nghìn lượt sinh viên qua ứng dụng di động và mạng xã hội, truyền cảm hứng yêu nước và kiến thức lịch sử một cách gần gũi. Tại Hà Nội, phong trào “Tôi yêu Tổ quốc tôi” của Hội Liên hiệp Thanh niên ứng dụng mạnh mẽ mạng xã hội để lan tỏa câu chuyện người tốt - việc tốt, cổ vũ sinh viên sống đẹp, có trách nhiệm.

Hiện nay, nhiều cơ sở giáo dục đại học đã tích hợp trải nghiệm văn hóa - đạo đức trên nền tảng số, tạo cơ hội để sinh viên chủ động khám phá, tương tác và đồng cảm với các giá trị truyền thống, từ đó củng cố bản lĩnh và định hướng nhân cách trong thời đại hội nhập. Thực tiễn cho thấy, kết hợp truyền thống với công nghệ không phải là sự thay thế, mà là sự bổ sung sáng tạo và hiệu quả. Khi được định hướng đúng, truyền thông hiện đại sẽ trở thành chiếc cầu nối vững chắc giữa quá khứ và hiện tại, giúp hình thành thế hệ sinh viên vừa giàu bản sắc văn hóa, vừa năng động, sẵn sàng thích ứng với thế giới số.

Thứ tư, phát triển hình mẫu tích cực và tiêu chuẩn đạo đức hiện đại cho sinh viên. Trong bối cảnh đổi mới và hội nhập sâu rộng, việc xây dựng, lan tỏa các hình mẫu tích cực đóng vai trò then chốt trong giáo dục đạo đức và phát triển nhân cách sinh viên. Những hình mẫu này vừa kế thừa các chuẩn mực truyền thống như lòng yêu nước, tinh thần trách nhiệm, lòng nhân ái và ý chí vươn lên, vừa đáp ứng yêu cầu mới về đạo đức hiện đại: Trung thực, năng động, sáng tạo, tôn trọng sự khác biệt và có trách nhiệm toàn cầu.

Hiện nay, nhiều trường đại học đã chủ động lồng ghép giáo dục giá trị sống và kỹ năng đạo đức vào các môn học kỹ năng mềm, hoạt động ngoại khóa và chương trình cố vấn học đường. Đặc biệt, các cuộc thi “Gương mặt trẻ tiêu biểu”, các mô hình “Người tốt - việc tốt” trong sinh viên được triển khai rộng khắp đã góp phần hình thành chuẩn mực đạo đức mới trên nền tảng kết hợp giữa truyền thống và hiện đại. Theo báo cáo của Hội Sinh viên Thành phố Hồ Chí Minh năm 2023, “*đã có*

78.600 sinh viên được công nhận danh hiệu cấp trường, 1.110 sinh viên cấp thành phố và 470 sinh viên được tuyên dương cấp Trung ương” [8]. Những con số này không chỉ phản ánh sự lan tỏa mạnh mẽ của phong trào mà còn cho thấy tính chuyên nghiệp, chiều sâu và khả năng khơi dậy động lực rèn luyện toàn diện ở sinh viên. Năm học 2023-2024, “*357 sinh viên đạt danh hiệu Sinh viên 5 tốt cấp Trung ương, cùng 112 sinh viên nhận Giải thưởng Sao Tháng Giêng - giải thưởng cao quý dành cho cán bộ Đoàn - Hội xuất sắc*” [5]. Đây không chỉ là sự ghi nhận thành tích cá nhân mà còn là minh chứng cho tiêu chí “Đạo đức tốt - Học tập tốt - Thể lực tốt - Tình nguyện tốt - Hội nhập tốt” - một khuôn mẫu toàn diện của sinh viên Việt Nam trong thời đại mới.

Hướng tới giai đoạn tiếp theo, nhiệm kỳ 2023-2028, Trung ương Hội Sinh viên Việt Nam đặt mục tiêu “*1.000 sinh viên đạt danh hiệu cấp Trung ương, 20.000 cấp tỉnh, và 200.000 cấp trường*” [9]. Chỉ tiêu này thể hiện quyết tâm nâng tầm chuẩn mực và sức lan tỏa của phong trào, qua đó xây dựng hệ thống hình mẫu bền vững, hội tụ khí chất trí thức, tác phong chuyên nghiệp và tinh thần trách nhiệm xã hội. Không dừng lại ở các lễ tuyên dương, nhiều trường còn triển khai chương trình mentoring giữa sinh viên đạt danh hiệu “5 tốt” với tân sinh viên, hình thành đội ngũ truyền cảm hứng trong cộng đồng học thuật. Cách tiếp cận này biến hình mẫu tích cực thành nguồn động lực sống động, lan tỏa từ lớp học, khoa, trường ra toàn xã hội. Qua đó, phong trào không chỉ tôn vinh cá nhân xuất sắc mà còn góp phần bồi đắp nhân cách sinh viên Việt Nam - hiện đại, hội nhập, nhưng vẫn kiên định giữ gìn bản sắc và giá trị truyền thống.

2.3.2. Biểu hiện tiêu cực

Một là, tác động của mạng xã hội và văn hóa tiêu dùng đến suy giảm giá trị đạo đức truyền thống. Trong kỷ nguyên số và toàn cầu hóa, mạng xã hội cùng với văn hóa tiêu dùng

trở thành những nguồn lực mạnh mẽ định hình lối sống, nhận thức và hành vi của sinh viên, nhưng đồng thời cũng là những tác nhân khiến các giá trị đạo đức truyền thống có nguy cơ mai một. Mặc dù mạng xã hội giúp sinh viên mở rộng kiến thức và kết nối, nhưng cũng tiềm ẩn nội dung thiếu kiểm chứng, ngôn ngữ phản cảm và lối sống tiêu cực như “sống ảo”, khoe của và trào lưu xuyên tạc giá trị. Những hiện tượng này lan nhanh và có sức ảnh hưởng, làm suy giảm khả năng phản biện và chuẩn mực ứng xử truyền thống. Các xu hướng trên dẫn đến hiện tượng “sống ảo”, thiếu khả năng kiểm soát cảm xúc, sự thờ ơ trong giao tiếp thực tế, thậm chí thái độ thiếu tôn trọng người lớn tuổi.

Hai là, thiếu sự đồng bộ và hiệu quả trong hệ thống giáo dục đạo đức. Giáo dục đạo đức giữ vai trò nền tảng trong hình thành nhân cách, định hướng giá trị sống và trách nhiệm xã hội cho sinh viên - lực lượng kế thừa sự phát triển đất nước. Thực tiễn cho thấy hệ thống giáo dục đạo đức tại các trường đại học Việt Nam còn nhiều bất cập, đặc biệt là thiếu sự đồng bộ và hiệu quả trong triển khai.

Nội dung giảng dạy vẫn nặng lý thuyết, hình thức, ít gắn với tình huống thực tiễn của sinh viên. Các môn như *Lý luận Chính trị*, *Kỹ năng sống* chủ yếu theo lối truyền thống, ít khuyến khích trao đổi, phản biện hoặc trải nghiệm, dẫn đến tâm lý học đối phó, “học để thi” thay vì thay đổi nhận thức và hành vi. Sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội còn rời rạc, khiến tác động giáo dục bị hạn chế. Nhiều trường chưa có mô hình phối hợp với gia đình, doanh nghiệp để tổ chức hoạt động trải nghiệm đạo đức liên ngành và gắn thực tiễn. Trong bối cảnh chuyển đổi số, một số cơ sở đã thử nghiệm ứng dụng công nghệ và mạng xã hội vào giáo dục đạo đức, song đa phần còn tự phát, thiếu định hướng và đánh giá hiệu quả. Nền tảng giáo dục đạo đức số tích hợp với chương trình chính khóa gần như chưa được xây dựng.

Hệ thống đánh giá rèn luyện đạo đức vẫn nặng hình thức, chủ yếu dựa trên mức độ tham

gia phong trào, chưa phản ánh đúng nhận thức và hành vi. Điều này tạo ra nghịch lý: Sinh viên điểm rèn luyện cao chưa chắc sống có trách nhiệm, trong khi người có đạo đức tốt lại bị đánh giá thấp vì ít tham gia bề nổi.

Từ thực trạng đó, có thể khẳng định, giáo dục đạo đức ở bậc đại học đang thiếu chiến lược tổng thể và sự liên kết xuyên suốt giữa nội dung - phương pháp - công cụ đánh giá. Giá trị đạo đức chỉ thực sự bền vững khi được trải nghiệm và lan tỏa. Cần cải tổ toàn diện: Chuẩn hóa nội dung phù hợp đời sống hiện đại, nâng cao năng lực giảng viên, tích hợp công nghệ số, và thiết lập cơ chế phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường - xã hội - sinh viên.

Ba là, áp lực và stress trong cuộc sống hiện đại dẫn đến hành vi lệch chuẩn. Nhịp sống hiện đại khiến sinh viên chịu áp lực lớn từ học tập, gia đình, xã hội và chính bản thân. Nếu không được giải tỏa kịp thời, áp lực dễ chuyển thành stress, lo âu, thậm chí trầm cảm, ảnh hưởng nghiêm trọng đến nhân cách và tương lai. Nghiên cứu tại Trường Cao đẳng Công thương Việt Nam (2023) cho thấy, 56,4% sinh viên thường xuyên lo âu, 37,1% bị stress và 40% có dấu hiệu trầm cảm. Đáng chú ý, phần lớn không tìm kiếm hỗ trợ chuyên môn mà tự chịu đựng hoặc phản ứng tiêu cực, dẫn đến hành vi lệch chuẩn như gian lận học tập, bạo lực mạng, lạm dụng chất kích thích và thờ ơ với cộng đồng. Khi căng thẳng không được kiểm soát, sinh viên dễ mất cân bằng cảm xúc, cô lập xã hội và gây tổn hại cho bản thân. Do đó, đầu tư vào chăm sóc sức khỏe tâm thần và giáo dục kỹ năng sống là giải pháp bền vững nhằm xây dựng thế hệ sinh viên khỏe mạnh, có trách nhiệm và đạo đức.

2.4. Một số giải pháp

Một là, tích hợp giá trị đạo đức truyền thống vào chương trình giảng dạy. Cần xem việc lồng ghép giá trị đạo đức truyền thống vào giảng dạy là nhiệm vụ trọng tâm để phát triển toàn diện sinh viên. Nội dung các môn đạo đức,

giáo dục công dân phải được cập nhật, gắn lý thuyết với thực tiễn, minh họa bằng tình huống gần gũi về hiếu thảo, trung thực, tôn trọng, tinh thần cộng đồng. Cùng với đó, áp dụng phương pháp giáo dục trải nghiệm qua ngoại khóa, câu lạc bộ văn hóa, dự án cộng đồng để sinh viên chủ động tiếp thu, rèn kỹ năng sống, ý thức trách nhiệm và lòng nhân ái. Sự kết hợp giữa học tập và trải nghiệm sẽ tạo môi trường giáo dục hiệu quả, hình thành nhân cách bền vững, phù hợp với yêu cầu xã hội hiện đại.

Hai là, phát huy vai trò của môi trường xã hội và gia đình. Gia đình là “mái ấm” đầu tiên hình thành nhân cách, truyền dạy các giá trị cốt lõi như hiếu thảo, kính trọng, trung thực, trách nhiệm. Khi nền tảng này vững chắc, sinh viên dễ tiếp thu, ứng dụng trong học đường và xã hội. Gia đình cần sự đồng hành của môi trường xã hội với các thiết chế giáo dục, văn hóa, truyền thông và tổ chức cộng đồng. Sự phối hợp giữa nhà trường - gia đình - xã hội tạo thành mạng lưới giáo dục toàn diện, bền vững. Các chiến dịch tuyên truyền, hoạt động ngoại khóa, diễn đàn, câu lạc bộ văn hóa và hoạt động cộng đồng vừa nâng cao nhận thức, vừa tạo cơ hội để sinh viên thực hành đạo đức trong thực tế. Nhà nước cần xây dựng môi trường pháp lý, chính sách và văn hóa lành mạnh, đồng thời giám sát, hỗ trợ sinh viên tránh lối sống lệch chuẩn. Sự gắn kết đồng bộ giữa các chủ thể sẽ tạo hệ sinh thái giáo dục đạo đức mạnh mẽ, giúp sinh viên vừa tiếp thu tri thức vừa sống trọn vẹn với giá trị truyền thống - nền tảng cho một thế hệ trẻ toàn diện, đóng góp vào xã hội phát triển bền vững.

Ba là, ứng dụng công nghệ và chuyển đổi số trong giáo dục đạo đức. Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0, việc ứng dụng công nghệ vào giáo dục đạo đức mở ra nhiều phương thức tiếp cận mới, giúp đổi mới hình

thức truyền đạt và nâng cao hiệu quả giáo dục giá trị sống. Nhiều trường đại học đã đưa nội dung đạo đức truyền thống, kỹ năng ứng xử số vào các nền tảng E-Learning, video tương tác và mạng xã hội học thuật, thu hẹp khoảng cách giữa sinh viên và giá trị đạo đức trong đời sống số. Các hoạt động như tọa đàm, hội thảo, livestream về ứng xử trên mạng, văn hóa số, chống tin giả, bảo vệ quyền riêng tư... tạo môi trường trao đổi, tự đánh giá nhận thức và hành vi đạo đức ngay trong không gian mạng - nơi sinh viên gắn bó hàng ngày. Chuyển đổi số là xu thế tất yếu; khi được khai thác đúng hướng, công nghệ sẽ biến giáo dục đạo đức từ nội dung truyền thống thành phần sống động của đời sống số, giúp sinh viên không chỉ học mà còn thực sự sống có đạo đức trong môi trường hiện đại.

3. KẾT LUẬN

Trong dòng chảy không ngừng của hiện đại hóa và toàn cầu hóa, giá trị đạo đức truyền thống vẫn giữ vai trò như một điểm tựa tinh thần bền vững cho sinh viên - thế hệ kế thừa và xây tương lai đất nước. Những phẩm chất như hiếu nghĩa, trung thực, nhân ái, tôn trọng cộng đồng không chỉ là nền tảng để hình thành nhân cách, mà còn là kim chỉ nam giúp sinh viên nhận thức và hành động định hướng bản thân trong xã hội phức tạp và đầy biến động. Việc giữ gìn và phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong giáo dục không có nghĩa là bảo thủ hay tụt hậu, mà là sự chủ động kế thừa, làm mới và kết nối với đời sống thực tiễn. Chỉ khi đạo đức không còn nằm trên sách vở, mà được sống trong hành vi, trong các mối quan hệ thường ngày, thì quá trình giáo dục mới thực sự đạt tới chiều sâu. Xây dựng nhân cách sinh viên hôm nay chính là đặt nền móng vững chắc cho một xã hội nhân văn, bền vững ngày mai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [2] Nguyễn Thế Kiệt (Chủ biên, 2001), *Ảnh hưởng của đạo đức phong kiến trong cán bộ lãnh đạo quản lý của Việt Nam hiện nay*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [3] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 1, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [4] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 15, Nxb Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [5] Bùi Thị Thanh Thủy Thủy (2015), *Giáo dục giá trị văn hóa tinh thần truyền thống dân tộc với việc hình thành và phát triển nhân cách sinh viên Việt Nam hiện nay* (Luận án Tiến sĩ Triết học, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh).
- [6] Nhân Dân (2025), *Công bố các “Sinh viên 5 tốt” cấp Trung ương và sinh viên giành Giải thưởng “Sao Tháng Giêng” năm học 2023-2024*, <https://nhandan.vn/cong-bo-cac-sinh-vien-5-tot-cap-trung-uong-va-sinh-vien-gianh-giai-thuong-sao-thang-gieng-2023-2024-post854095.html>, ngày truy cập: 03-01-2025.
- [7] Nguyễn Phú Trọng (2021), *Phát biểu tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc...*, <https://moit.gov.vn/tin-tuc/hoat-dong/toan-van-phat-bieu-cua-tong-bi-thu-nguyen-phu-trong-tai-hoi-nghi-van-hoa-toan-quoc.html>.
- [8] Tuổi Trẻ (2023), *Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng: Sinh viên là nhân tố quyết định thịnh suy của quốc gia*, <https://tuoitre.vn/chu-tich-nuoc-vo-van-thuong-sinh-vien-la-nhan-to-quyet-dinh-thinh-suy-cua-quoc-gia-2023121817400169.htm>, ngày truy cập: 18-12-2023.
- [9] Vietnam plus (2023), *“Hội Sinh viên đặt mục tiêu đạt 200.000 Sinh viên 5 tốt trong nhiệm kỳ 2023-2028*, <https://www.vietnamplus.vn/hoi-sinh-vien-dat-muc-tieu-dat-200000-sinh-vien-5-tot-trong-nhiem-ky-2023-2028-post916537.vnp>, ngày truy cập: 18-12-2023.